

PEAKANYO LE SELOTAMOHLALA TŠA LENANEOPEAKANYO LA NGWAGA (ATP) LA GO BOETŠA SEKENG

2021 - 2023

LELEME LA GAE: SEPEDI

MPHATO 1 KOTARA 2

Go thuša barutiši le baithuti go fihlelela dithuto tšeo ba šaletšego go tšona, le go ba dinkgwete tša diteng tše diswa le go ihlamba ka mabokgoni a bokamoso.

- Hle lemoga gore Lenaneothuto leo le beakantšwego la LELEME LA GAE LA SEPEDI leo le akaretšago mananeothuto a tšatši ka tšatši, dipukukgolo, matlakalatšhomo a go bala le didirišwa tša ka phapošing di ka kgona go fegollwa letlakaleng la www.nect.org.za
- Le ke letlakala leo le sa lefelwego gomme se se ra gore o ka kgona go fegolla ditokomane ntle le datha.
- O ka kgona go šomiša tokomane e nnoši o se na lenaneothuto leo le beakantšwego.

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Peakanyo le Selotamohlala tša Lenaneopeakanyo la Ngwaga (ATP) la go Boetša Sekeng

Leleme la Gae: Sepedi

Mphato 1 Kotara 2

Diteng

Matseno	1
Dinyakwa tša mananeopeakanyo a ngwaga a thuto (ATP) a go boetša sekeng	2
Mabokgoni a leleme la gae	2
Diteng tša Leleme la gae	2
Ditumatlhaka le go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	3
Go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo	5
Setlwaedi seo se šišintšwego sa thuto ya motheo sa Leleme la gae sa beke le beke	6
Mešomo yeo e šišintšwego ya SEHLOPHA SA MOTHEO YA LELEME LE GAE (yeo e bolelago ka dinyakwa tša ATP)	7
Ditumatlhaka Le Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa	16
Lenaneo la ditumatlhaka: leleme la gae: Sepedi	17
Foreimi ya peakanyo le selota mohlala	21
Tabakgolo 1	22
Tabakgolo 2	24
Tabakgolo 3	26
Tabakgolo 4	28
Tabakgolo 5	30
Lenaneo la teko	32
Lenaneotekolo: Sehlopha sa Motheo, Leleme la gae	32
Teko ya thuto	33
Go Šomiša Diruburiki	33
Phetolelo	34
Teko ya thuto: Karata ya meputso	35
Mphato 1 Kotara 2: Mohlala wa mošomo wa teko ya semmušo	36

Matseno

Thobela barutiši mephathong ya motheo,

Leuba la COVID-19 le re tlogetše le thlotlo e kgolo kudu thutong. Ge re boela go thuto yeo e tlwaelegilego ya ka mehla, re swanetše gore ka moka re šome ka thata le ka bohlale gore thuto ya rena e kgone go hlapologelwa.

Se se bohlokwa kudu dithutong tša motheo moo bana ba swanetšego go ithuta mabokgoni a motheo a go bala le go ngwala. Afrika Borwa e ya go hloka gore o kgone go ruta bana mabokgoni a, gore bana ba se kgone go bala fela eupša ba tle ba kgone le go 'balela go ithuta'.

Tokomane ye, e hlamilwe ka tsela yeo e lego gore e tla go thuša gore o fihlelele se. Re na le boitshepo bja gore ge o ka latela peakanyo ye ka tatelano ya yona, o ka kgona go buša nako yeo e re lahlegetšego ya go ruta le go ithuta gomme o fihliše bana go legato leo re nyakago gore ba be go lona.

Re rata go go leboga pele ga nako ka maikemišetšo a gago le go šoma ka thata ka mokgwa woo go hlokagalago go wena.

O tloga o aga setšhaba e le ka nnete.

Re le lakaletša tše botse fela kotareng yeo e tlogo,

Sehlopha sa DBE/ NECT

Dinyakwa tša mananeopeakanyo a ngwaga a thuto (ATP) a go boetša sekeng

- Go na le dibeke tše 10 mo go di ATP tša DBE tša go boetša sekeng tša kotara ya 2.
- Dibeke tše tše 10 di arogantšwe ka ditikologo tše 5 tša beke tše 2 tša thuto.
- Go tikologo enngwe le enngwe ya dibeke tše pedi, dikarolo tša go ithuta polelo di swanetše go akaretšwa ka tsela ye go šomišwa bonnyane bja nako:

BONNYANE BJA NAKO YEO E ABILWEGO YA SEPHOLEKE (CAPS)	MPHATO 1	MPHATO 2	MPHATO 3
Go theeletša le go Bolela	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45
Go bala le ditumatlhaka	Di iri tše 4 le metsotso ye 30	Di iri tše 4 le metsotso ye 30	Di iri tše 4 le metsotso ye 30
Mongwalo	Iri ye 1	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45
Go ngwala	Metsotso ye 45	Iri ye 1	Iri ye 1
PALOMOKA	DI IRI TŠE 7	DI IRI TŠE 7	DI IRI TŠE 7

Mabokgoni a leleme la gae

- ATP ya go boetša sekeng ya Leleme la gae, e beakantšwe ka tsela yeo e lego gore e tla laetša morutiši gore ke mabokgoni afe ao a swanetšego go aga go karolo enngwe le enngwe ya polelo.
- Go bohlokwa go lemoga gore dibekeng tše dingwe le tše dingwe tše pedi, mabokgoni ao a swanetšego go tšweletšwa a swana go karolo enngwe le enngwe. Se se ra gore go na le poeletšo e ntši gore mabokgoni a kgone go tšweletšwa.

Diteng tša Leleme la gae

- Go tikologo enngwe le enngwe ya beke tše pedi, barutiši ba swanetše go kgetha tabakgolo.
- Tabakgolo ye ke yona e tla tlhathago diteng tša tikologo yeo.
- Ka mohlala, Ge morutiši a ka kgetha tabakgolo yeo e rego '**Kamoka re ya sekolong**', ke moka diteng ka moka di swanetše go tswalana le tabakgolo ye, go akaretša le:
  - a Tlotlontšu** yeo e rutwago, mohl.: **bala, kgokaganya, fapantšha, ithuta, Tšhaena,**
  - b mphato wa 1** bj.bj.
  - c Dikoša goba merumokwano** yeo e rutwago, mohl: **Ke rata go bala le go ngwala**
  - d** Kanegelo ya **Go bala mmogo goba go bala ka go abelana** yeo e balwago, Mohl: Kanegelo yeo e bitšwago: **Mphato wa pele Afrikaborwa le Tšhaena!**
  - e Mošomo wa go ngwala** wo barutwana ba swanetšego go o dira mohl: **Thala seswantšho o dire sešupo sa seswantšho go laetša seo o baithuti ba se dirago kua nageng ya Tšhaena.**

Ditumatlhaka le go bala ka sehlopha sa go hlahlwa

- Diteng fela tšeo di sa amanego le tabakgolo ke ditumatlhaka le lenaneo la go bala ka sehlopha sa go hlahlwa.
- Gore bana ba tle ba kgone go ithuta go bala, ba swanetše go rutwa medumo ya polelo ka tatelano le go kopantšha le go kgaogantšha medumo yeo.
- Ke moka, ba swanetše go itlwaetša go bala mantšu le dikanegelo ba šomiša tsebo ya bona ya ditumahlaka go bitša mantšu.

A re bone gore ke mabokgoni afe le diteng dife tšeo di tšwelelago ka gare ga ATP ya MPHATO 1 Kotara 2:

KAKARETŠO YA ATP YA GO BOETŠA SEKENG: MPHATO 1 KOTARA 2	
GO THEELETŠA LE GO BOLELA	
1	Theeletša ditaelo (ditlwaedi tša ka phapošing) tše bonolo gomme o arabe ka mokgwa wo o nepagetšego.
2	Theeletša dikanegelo ka kgahlego gomme a thala seswantšho go laetša kwešišo.
3	Theeletša ntle le go tsena yo mongwe ganong ebile o laetša go hlompha seboledi.
4	O tšea karolo dipoledišanong, o šielana le ba bangwe ka polelo ebile o hlompha diboleledi tše dingwe sehlopheng
5	O bolela direto le merumokwano gomme a e laetša ka ditiro
6	O bolela ka maitemogelo a gagwe
7	Latelantšha diswantšho tša kanegelo, a bega ka go boeletša tatelano ya dikgopolo
8	O fetiša melaetša
9	O araba dipotšišo tšeo di bulegilego, le tšeo di tswalelegilego
10	O tšea karolo go opeleng dikoša, merumokwano le dikanegelo ka sehlopha
11	O lemoga karolo go karolomoka go swana le dikarolo tša paesekele goba dikarolo tša sebjalwa
12	O tšea karolo go dipoledišano tša ka phapošing
13	Hlaloša dilo go ya ka mebala, bogolo, sebopego, bontši, a šomiša tlotlontšu ya maleba.
14	O a kwešiša le go šomiša polelo ya maleba go dithuto tšeo di fapanego
DITUMATLHAKA	
Temošo go morutiši:	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Netefatša gore o kopantšha le go kgaogantšha mantšu:</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Go theeletša ka tsebe (temogo ya ditumatlhaka)</i> • <i>Ka tsebe le ka pono (DITUMATLHAKA)</i> 	
1	O tšea karolo go mešongwana ya bomolomo ya temogo ya foneme ya phapoši ka moka
2	O lemoga tswalano ya medumo ya maletere le maletere a tlhakatee.
3	O thoma go bopa mantšu a makopana a šomiša medumo yeo a ithutilego yona
4	O thoma go kopanya medumo go bopa mantšu.
5	O kgona go fapantšha ka tsebe medumo ya mathomong le ya mafelelong a mantšu
6	O bopa mantšu ka medumo yeo a ithutilego yona
7	O tšea karolo go mešomo ya bomolomo ya phapoši ka moka ya temogo ya medumo: o ka dira papadi ya go swana le go fetola ditumammogo le ditumanoši. (go fetola maletere)
8	Boeletša ditumammogotswakanywa tša ditumammogo tšeo tumatlhaka ya botee ya tšona e kwagalago go fapana tše di tlwaelegilego mo mathomong a lefoko. (mohlala, mpš, nt, mp, bj.bj). Bopa mantšu a šomiša tumatlhaka ye a ithutilego yona, (mohlala, ts-> tsena, hl-> hlapath -> thaba, ngw-> ngwana, bj.bj.)

DITUMATLHAKA

- 9 O a bopa le go arogantšha mantšu a bonolo ao a thomago ka tumammogo le tumanoši a ba a felela ka tumammogo le tumanoši, gomme ba lemoga merumokwano, mohlala, ke-fa,be-fa,se-fa; bo-ga, be-ga, fe-ga,lo-ga
- 10 O a hlopha mantšu ao a tlwaelegilego ka tumatlhaka ya legoro le tee, mohl. bopa, bona, boga
- 11 O bala tumatlhaka ya mantšu mafokong le ka go ditšweletšwa tše dingwe

MONGWALO

- 1 Thala dipatrone: ditshepetšo tša go ya godimo le fase (manyokenyoke) dipatrone tša sediko, dipatrone tše di tsepamego le tše di rapamego
- 2 O dira mešongwana ya go kgwahliša mešifana e mennyane
- 3 O swara phensele le khrayone gabotse
- 4 O hlama ditlhaka tše nnyane ka nepagalo, ebile o a tseba tshepetšo ya tšona
- 5 O ngwala mantšu gomme o kgone go dira dikgoba tšeo di lekanego gare ga mantšu
- 6 O a ngwala le go kopolla mafoko a makopana a bonolo

GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

Dintlha tša morutiši:

- *Bea baithuti ka dihlopha tša bokgoni bjo bo swanago bja go bala.*
- *Kgetha segwalwa/puku yeo e swanetšego maemo a sehlopha se sengwe le se sengwe.*
- *Theeletša leloko le lengwe le lengwe la sehlopha ge le bala gomme o mo thuše ge a le gare a bala.*

- 1 Balela godimo go tšwa ka pukung ya gagwe mo go sehlopha sa go bala ka tlhahlo, k.g.r. sehlopha ka moka se bala kanegelo ya go swana
- 2 O thoma go aga tlotlontšu ka pono fela.
- 3 O šomiša ditlhahli tša tumatlhaka le mantšupono ge a bala
- 4 O thoma go itekola ge a bala, o lekola temogo ya mantšu le kwešišo

GO IPALELA

- 1 O bala dingwalwa tšeo a di tlwaetšego gape.
- 2 O balela molekane go tšwa go sengwalwa seo se lokišeditšwego goba sengwalwa seo se tsebegago gore ba tle ba kgone go baba ka thelelo.

GO BALA MMOGO/ GO BALA KA GO ABELANA

- 1 O balela godimo go tšwa pukung ya mong, a bala ka tlhahlo ya morutiši. Sehlopha ka moka se bala puku e tee
- 2 O šomiša diswantšho go hlama kanegelo ya gagwe, se se ra gore: o bala diswantšho
- 3 O bala pukukgolo le dingwalwa tše dingwe tšeo di godišitšwego le morutiši a balela phapoši ka moka.
- 4 O šomiša letlakala la kante la puku go phopholetša.
- 5 O šomiša ditaetšo le diswantšho gore a kwešišo sengwalwa
- 6 O ahlaahla kanegelo, o lemoga moanegwadithwadi le tabakgolo.
- 7 O araba dipotšišo tšeo di fapanego mabapi le sengwalwa go akaretša le dipotšišo tša boemo bja godimo
- 8 O ahlaahla tšhomišo ya ditlhakakgolo le dikhutlo.

GO NGWALA

Dintlha tša morutiši:

- O šomiša mešomo ya go bala mmogo goba go bala ka go abelana go dira tšhupetšo ya mogwa wa go ngwala (peakanyo, go ngwala ga pele le go phatlalatša).
- Efa bana mesetwana goba foreimi ya go ngwala go thuša bana go ngwala dikanegelo tša bona

1 O aba dikgopolo tša go ngwala mmogo kanegelo ya phapoši yeo morutiši a egatišago.

2 O ngwala mafoko a šomiša medumo yeo a ithutilego yona

3 O thoma go aga bobolokelo bja mantšu/ pukuntšu ya mong a šomiša maletere a pele a mantšu.

4 O ngwala mafoko a šomiša medumo ya ditumatlhaka yeo e rutilwego

5 O feleletša mošomo wa go ngwala, go akaretša:

a Go thala seswantšho go laetša maikutlo a gagwe le go ngwala sehlogo.

b O ngwala lefoko le tee la ditaba tša gagwe goba go ngwala ka go abelana.

c O dira lenaneo go ya ka ditaelo, mohl,; dijo

d O a ngwala le go dira sethalwa sa lefoko le le kopana leo le tla šomišwago ka pukung ya phapoši.

Go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo

- Tsela enngwe e kaone kudu ya go netefatša gore o šomiša nako yeo e abilwego gabotse gore o kgone go fetša mabokgoni ka moka ao a lego ka gare ga ATP, ke go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo.
- Ka tlase go na le setlwaedi seo se šišintšwego sa beke le beke, seo se ka šomišwago tikologong ya beke tše pedi
  - Setlwaedi se se šomiša nako BONNYANE BJA NAKO yeo e abetšwego Leleme la gae (Di iri tše 7)
  - Setlwaedi se se rulaganyatšwego gore se ka šoma mephatong ka moka

Setlwaedi seo se šišintšwego sa thuto ya motheo sa Leleme la gae sa beke le beke

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	NAKO: PALOMOKA	NAKO: GO THEELETŠA LE GO BOLELA	NALO: GO BALA LE DITUMAHLAKA	NALO: MONGWALO	NAKO: GO NGWALA
Mošupologo	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15			
	MONGWALO	Teko yeo e sego ya molao	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	15 metsotso ye		15 metsotso ye		
	GO NGWALA	Go ngwala ka go abelana le mokgwa wa go ngwala	metsotso ye 30				metsotso ye 30
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta medumo ye meswa le mantšu	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	MONGWALO	Ruta medumo ye meswa le mantšu	metsotso ye 15			metsotso ye 15	
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15			
Laboraro	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta mantšu a maswa le medumo	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	MONGWALO	Ruta ditlhaka a maswa le mantšu	metsotso ye 15			metsotso ye 15	
	GO NGWALA	Go ngwala ka go abelana le mokgwa wa go ngwala	metsotso ye 30				metsotso ye 30
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
Labohne	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15			
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go boeletša ditumatlhaka	15 metsotso ye		15 metsotso ye		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	15 metsotso ye		15 metsotso ye		
Labohlano	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30 metsotso ye		30 metsotso ye		
	GO THEELETŠA LE GO BOLELA		Di iri tše 7	metsotso e 45	Di iri tše 4 le metsotso e 30	metsotso e 45	Iri e 1
	GO BALA & DITUMATLHAKA						
	GO BALA & DITUMATLHAKA						
	GO BALA & DITUMATLHAKA						

Naa o a bona gore kabo ya nako ya karolo ye nngwe le ye nngwe e nepagetše?

Mešomo yeo e šišintšwego ya SEHLOPHA SA MOTHEO YA LELEME LE GAE (yeo e bolelago ka dinyakwa tša ATP)

- Ka lebaka la gore bokgoni bjoo bo swanago bo swanetše go tšweletšwa, ekaba kgopolo e kaone go dira mešomo yeo e swanago beke le beke.
  - Se se netefatša gore o akaretša mabokgoni ka moka ao a hlokalago go ya ka ATP
  - Gape e dira gore go ruta le go ithuta go sepele gabotse. Ge bana ba šetše ba tlwaetše mešomo ye. Ga go sa hlokega nako ye ntši ya go hlalosa.
- Peakanyo yeo e latelago e šišinya mešomo yeo o ka tlwaelago go e dira beke le beke gore o kgone go fihlelela dinyakwa tša ATP.
- Moo mabokgoni a itšego goba diteng di swanetšego go akaretšwa (go ya ka ATP), tše le tšona di akareditšwe.
- Temošo: Barutiši ba swanetše go šomiša pukutšhomo ya DBE moo go swanetšego.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Mošupologo	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	<ul style="list-style-type: none"> • Hlagiša tabakgolo • Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo • Ruta koša goba morumokwano • Baithuti ba oketša mantšu ka gare ga dipukuntšu tša bona
	MONGWALO	Teko yeo e sego ya semolao	<ul style="list-style-type: none"> • Efa baithuti teko yeo e sego ya semolao go bona ge eba ba gopola medumo le mantšu tšeo di rutilwego peleng • Kgopela baithuti gore ba ngwale mantšu a 10 go tšwa dithuto tša tumatlhaka le mantšupono • Lebelela mongwalo– go hlama ditlhaka, ditlhakagolo, dikgoba
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana PELE RE BALA	<ul style="list-style-type: none"> • Pele re bala • Laetša baithuti diswantšho tša kanegelo • Ba kgopele ba go botše gore go diragala eng • Ba kgopele gore ba dire dikakanyo • Ba kgopele gore ba lemoge lefelo la ditiragalo

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Mošupologo	GO NGWALA	Go ngwala mmogo le mokgwa wa go ngwala: PEAKANYO	<ul style="list-style-type: none"> • Botša barutwana sehlogo sa go ngwala • Botša barutwana tiro ya go ngwala yeo o e kgethilego, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a O ngwala lefoko le tee la ditaba tša gagwe goba go ngwala ka go abelana. b O dira lenaneo go ya ka ditaelo, mohl,: dijo c O ngwala le go swantšhiša lefoko le le kopana leo le tla šomišwago ka pukung ya phapoši. • Laetša baithuti go BEAKANYA GO NGWALA ka go thala seswantšho le go tlaleletša ka lentšu. • Kgopela dikgopolo tša peakanyo (Go ngwala mmogo) • Botša baithuti gore ba feleletše dipeakanyo tša bona (Ba se ke ba kopisa) • Ke moka, ngwala foreimi ya sengwalwa kakanywa sa lefoko letlapeng . Ba laetše go e tlatša(Go ngwala ka go abelana). • Tlogela foreimi ya lefoko letlapeng gomme o laele baithuti gore ba ngwale lefoko la bona.
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala sehlopha sa go hlahlwa DIHLOPHA TŠE 2 METSOTSO E 15 SEHLOPHENG	<ul style="list-style-type: none"> • Dudiša baithuti gabotse ba sware mošomo wa ditumahlaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) • Balang go tšwa dipadišong goba pukutšhomong ya DBE (Sehlopha sa bokgoni bjoo bo swanago) • Bušeletša mantšu a ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha • Efa sehlopha sengwala seo se ba lekanego go ya ka boemo bja bona. • Theeletša moithuti yo mongwe le yo mongwe a bala ka bo yena.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta modumo wo moswa le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> • Šoma ka tatelana o latela lenaneo la ditumatlhaka tša polelo ya geno • Dira mešongwana e fapanego ya temogo ya medumo, mohl.: <ul style="list-style-type: none"> a Lemoga medumo mathomong a mantšu a mangwe b O fapantšha magareng ga medumo ya go thoma le ya go fetša mantšu. c Go fetola maletere – Fapantšha/Fetola Ditumammogo le ditumanoši go dira mantšu ao a fapanego • Ruta baithuti go bala modumo o moswa • Ba rute go bala mantšu ao a šomišago modumo wo moswa le medumo yeo mengwe yeo e šetšego e rutilwe (Mantšu a go bileletšegago) • Ba laetše go kgaogantšha le go kopantšha mantšu (ba thome ka lentšu la maletere a 3 a modumotlhakatee) • Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	MONGWALO	Ruta leletere le leswa le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> • Ke kakanyo ye botse go tswalanya mongwalo le ditumatlhaka • Ruta baithuti go ngwala tlhaka goba modumo wo ba o rutilwego ka dithlaka tše nnyane • Ruta baithuti go ngwala mantšu le mafoko ao a šomišago modumo • Ruta baithuti go kopolla mafoko a makopana ao a šomišago medumo le mantšu ao a rutilwego • Thuša baithuti ka mokgwa wa maleba wa go swara phensele, wa go dula, wa go hlama dithlaka, sekgoba le bogolo bja dithlaka • Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana GO BALA LA MATHOMO	<ul style="list-style-type: none"> • Go bala la mathomo • Balela barutwana kanegelo ka thelelo le ka maikutlo • Ema gomme o hlalose moo go hlokegago • Hlaloša tšhomišo ya ditlhakagolo le dikhutlo • Ahlaahla sengwalwa, o lemoge baanegwathwadi le tabakgolo • Botšiša mehuta ya go fapafapana ya dipotšišo go akaretša dipotšišo tša boemo bja godimo.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	<ul style="list-style-type: none"> Ruta mantšu a 3 a tlotlontšu ya tabakgolo Opela koša goba morumokwano Dira mošomo wa bomolomo, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Ditaba – Kgopela baithuti ba 2 go abelana ka ditaba tša bona b Bokgoni bja go anega – Kgopela barutwana go itirela kanegelo yeo e sepelelanago le tabakgolo gomme ba abelane le balekane ba bona. c Lemoga karolo go karolomoka, mohl: Paesekele goba sebjalo d O tšea karolo go poledišano ya ka phapošing e O latelanya diswantšho tša kanegelo ebile o hlaloša kanegelo gape f O hlaloša dilo
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta modumo le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> Šoma ka tatelano o latela lenaneo la temogo ya medumo le ditumatlhaka tša polelo ya geno Dira mešongwana e fapanego ya temogo ya medumo, mohl.: <ul style="list-style-type: none"> a Lemoga medumo mathomong a mantšu a mangwe b Fapantšha magareng ga medumo ya mathomong le ya mafelelong a mantšu c Go fetola maletere – fetola ditumammogo goba ditumanoši tše dingwe go bopa mantšu a mangwe Ruta baithuti go bala modumo o moswa Ba rute go bala mantšu ao a šomišago modumo wo moswa le medumo yeo mengwe yeo e šetšego e rutilwe (Mantšu a go bileletšegago) Ba laetše go kgaogantšha le go kopantšha mantšu (ba thome ka lentšu la maletere a 3 a modumotlhakatee) Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	MONGWALO	Ruta tlhaka le leswa le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> • Ke kakanyo ye botse go tswalanya mongwalo le ditumatlhaka • Ruta baithuti go ngwala tlhaka goba modumo wo ba o rutilwego – ditlhaka tše nnyane • Ruta baithuti go ngwala mantšu le mafoko ao a šomišago modumo • Ruta baithuti go kopolla mafoko a makopana ao a šomišago medumo le mantšu ao a rutilwego • Ruta baithuti go go ngwala tlhaka yeo ba ithutilego ka yona. (ditlhaka tše dinnyane) • Ruta baithuti go ngwala mantšu a go šomiša modumo • Ruta baithuti go kopolla lefoko le le kopana la go ba le modumo wo o rutilwego le mantšu • Thuša baithuti ka mokgwa wa maleba wa go swara phensele, wa go dula, wa go hlama ditlhaka, sekgoba le bogolo bja ditlhaka • Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	GO NGWALA	Mokgwa wa go ngwala le go ngwala ka go abelana GO NGWALA LA MATHOMO	<ul style="list-style-type: none"> • Gopotša barutwana ka mošomo wa go ngwala • Botša baithuti sehlogo sa go ngwala se se kgethilego, bjalo ka : <ul style="list-style-type: none"> a O thala seswantšho go fetiša molaetša ka maitemogelo a gagwe gomme a ngwala le sešupo. b O ngwala lefoko le tee la ditaba tša gagwe goba go ngwala ka go abelana. c Bokela lenaneo go ya ka ditaelo, mohl: dijo d O ngwala le go dira tshwantšhetšo ya lefoko le le kopana leo le tla šomišwago ka pukung ya phapoši. • Laetša baithuti go BEAKANYA dingwalwa tša bona ka go thala seswantšho le go oketša mantšu a sethalwa • Ba kgopele dikakanyo tša peakanyo(Go ngwala ka go abelana) • Kgopela baithuti gore ba feleletše dipeakanyo tša bona (ba seke ba kopisa) • Ngwala moseto goba foreimi ya sengwalwa sa mathomo goba sengwalwa kakanya letlapeng gomme o laetše baithuti go se feleletša.(go ngwala ka go abelana) • Tlogela moseto /foreimi ya go ngwala letlapeng gomme o laele baithuti gore ba nbgwale lefoko la bona • Tlogela foreimi ya lefoko mo letlapeng gomme o botse baithuti ba ngwale mafoko a bona.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena Botša barutwana go šomiša dipeakanyo tlhako ya go ngwala dikakanywa tša bona

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labone	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	<ul style="list-style-type: none"> Bušeletša medumo ye 2 yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro Dira mošomo wa ditumatlhaka le baithuti Kopantšha medumo go dira mantšu: <ul style="list-style-type: none"> a Hlopha mantšu ka dihlopha tša medumo yeo e tlwaelegilego b Hlopha mantšu ka magoro c O bopa mantšu ka medumo yeo a ithutilego yona go ya ka maloko a dikarolwana tše pedi d O bopa le go arogantšha mantšu ka hlogo le moselana e Lemoga morumokwano f Dira mošomo wo o swanetšego wa pukutšhomo ya DBE
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana GO BALA LA BOBEDI	<ul style="list-style-type: none"> Go bala la bobedi Balela baithuti kanegelo ka thelelo le ka maikutlo Go ahlaahla sengwalwa, go lemoga baanegwathwadi le tabakgolo. O botšiša dipotšišo tša go fapafapana, go akaretša tsa dipotšišo tša maemo a godimo. Kgopela baithuti gore ba hlame dipotšišo tša bona ka kanegelo gomme ba botšiše molekane

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labone	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labohlano	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	<ul style="list-style-type: none"> Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo Opela koša goba morumokwano Dira mošomo wo mongwe wa bomolomo, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Bea baithuti ka dihlopha tša go ahlaaha sengwalwa, ba šomiša moseto/foreimi (Ke ratile... / ga se ka rata... / ke nagana gore sengwalwa se se ngwadilwe go ...) b Bokgoni bja go anega – kgopela baithuti go šoma ka sehlopha gomme ba tle ka sehlogo seo ba se kwanetšego ka sehlopha c O lemoga dikarolwana tša go tšwa go karolo yohle, mohlala: semela goba paesekele d O tšea karolo go poledišano ya phapoši e Go latelantšha diswantšho tša kanegelo le go laodiša kanegelo. f Go hlalosa dilo
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	<ul style="list-style-type: none"> Bušeletša medumo ye mebedi yeo e rutilwego ka Labobedi le Laboraro, gammogo le medumo ye mengwe yeo e rutilwego mo kotareng ye Dira mošomo wa ditumatlhaka le baithuti ka phapošing, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Kopantšha medumo go bopa mantšu b Arogantšha mantšu ka medumo c Bopa mantšu o šomiša medumo (ba thome ka lentšu la maletere a 3 a modumotlhakatee) d Ngwala mafoko a gago o šomiša mantšu a ditumatlhaka e O hlahlamolla mantšu go ya ka medumo f Dira mošomo wo o swanetšego wa pukutšhomo ya DBE

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labohlano	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana MORAGO GA GO BALA	<ul style="list-style-type: none"> • Morago ga go bala • Dira mošomo wa go tsitsinkela sengwalwa ka mokgwa wo o tseneletšego, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Go bapala karolo ya moanegwa – Bea baithuti ka dihlopha gore ba bapale kanegelo b Hlalosa kanegelo le mogwera – molekane yo mongwe le yo mongwe o hlalosa karolo ya kanegelo ka tatelano ya maleba c Kakaretšo – Moithuti o mongwe le o mongwe o hlaloseiša molekane gore kanegelo e mabapi le eng ka mafoko a 2–3 d Thala seswantšho ka kanegelo o ngwale sešupo
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> • Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) • Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE • Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) • Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha • Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona • Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

Naa o lemogile gore ka gare ga karolo enngwe le enngwe ditlwaedi di a latelwa? Lebelela ge e ba o lemogile ditlwaedi tšeo di akareditšwego:

MEŠOMO YA BOMOLOMO

Mošupologo: Hlagiša tabakgolo, Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo, Ruta koša goba morumokwano

Laboraro: Ruta mantšu a tlotlontšu, Opelang koša goba morumokwano, dira mošomo o mongwe

Labohlano: Ruta mantšu a tlotlontšu, Opelang koša goba morumokwano, dira mošomo o mongwe

DITUMATLHAKA & MONGWALO

Mošupologo: Dira teko yeo e sego ya semolao go lekola tsebo ya tumatlhaka le mongwalo

Labobedi: Ruta modumo wo moswa le mantšu; Ruta go ngwala ditlhaka le mantšu

Laboraro: Ruta modumo wo moswa le mantšu; ruta go ngwala ditlhaka le mantšu

Labone: Dira mošomo wa go itlwaetša medumo ya ditumatlhaka yeo e rutilwego

Labohlano: Dira mošomo wa go itlwaetša medumo ya ditumatlhaka yeo e rutilwego

GO BALA MMOGO/ GO BALA KA GO ABELANA

Mošupologo: Pele re bala

Labobedi: Go bala la mathomo

Labone: Go bala la bobedi

Labohlano: Morago ga go bala

GO NGWALA

Mošupologo: Peakanyo le dikakanywa

Laboraro: Dikakanywa

Naa se se a kwagala? Ke diphetogo dife tšeo o nyakago go di dira?

Ditumatlhaka Le Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Bjalo ka morutiši wa mephatong ya motheo, maikarabelo a gago a magolo ke go netefatša gore baithuti ka moka ba kgona go bala!

Thlahlo ya motheo yeo o swanetšego go e latela ge o ruta ditumatlhaka ke:

1 Netefatša gore o na le lenaneo la ditumatlhaka leo le feletšego, leo le akaretšago medumo ka moka ya leleme la geno.

- Lenaneo la ditumatlhaka la Sepedi Leleme la gae la NECT le loketšwe ka tlase – Hle lokologa go le šomiša goba go šomiša lenaneo le lengwe le le lengwe leo le laetšwe ke Profense, sediko goba sekolo.

2 Latela lenaneo la ditumatlhaka gabotse. O dire medumo gabotse ka tatelano:

- Netefatša gore barutwana ba kgona go kwa modumo, le go lemoga modumo mantšung.
- Ruta baithuti tswalano gare ga ditlhaka le medumo – le gore modumo o lebelelega bjang.
- Itlwaetše go kopantšha modumo le medumo ye mengwe yeo o e tsebago go bopa mantšu.
- Bala dingwalwa tšeo di na go le mantšu a modumo.
- Bušeletša medumo yeo e rutilwego kgafetša.

Thlahlo ya motheo yeo o swanetšego go e latela ge o ruta go bala ke:

- 1 Bea baithuti ka bokgoni bjo bo swanago bja go bala.
- 2 Bitša sehlopha sa go bala gomme o netefatše gore sehlopha se sengwe le se sengwe se go balela bonnyane gatee ka beke.
- 3 Leka go theeletša baithuti bao ba sokolago bonnyane gatee goba gabedi ka beke.
- 4 Šomiša sengwalwa seo se lekanetšego boemo bja sehlopha – ka dihlopha tše dingwe o tla swanelwa ke go bušeletša medumo le go bopa mantšu.
- 5 Ge o šoma le sehlopha, theeletša moithuti yo mongwe le yo mogwe a bala ka bo yena.
- 6 Ruta baithuti go bileletša medumo ya mantšu ao ba sa a tsebego – Ge moithuti a fihla go lentšu leo a sa le tsebego, mo thuše go le bileletša medumo ya lona. O seke wa le tshela goba wa bitša moithuti o mongwe gore a le bale.
- 7 Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, bea baithuti ka bobedi gore ba kgone go feleletša mešomo ya go bala mmogo mola wena o le gare o šoma le sehlopha se sennyane.

TSEBIŠO

- A go na maleatlana a go thuša baithuti bao ba sokolago.
- O swanetše go humana nako ya go šoma le baithuti ba ka o tee ka o tee goba ka sehlophana gantši ka moo go kgonegago, re be re ka rata ge e ka ba tšatši ka tšatši.
- Ba hloka nako ye ntši ya go itlwaetša temogo ya medumo le ditumatlhaka go feta ba bangwe ka moka ka phapošing.
- A ke maikarabelo ao a šitago e bile a le bohlokwa kudu a morutiši wa mephatong ya motheo.

Lenaneo la ditumatlhaka: leleme la gae: Sepedi

- Go bohlokwa go ruta baithuti ditumatlhaka tša polelo ka tatelano.
- Medumo yeo e rutwago go lenaneo la Sepedi polelo ya gae la NECT e latelantšwe ka mo tlase – lokologa go šomiša se bjalo ka thlahlo.
- Ka lebaka la Leuba la Covid-19, baithuti ba bantši ba paletšwe ke go ithuta dikarolo tše bohlokwa tša ditumatlhaka.
- Humana gore ke medumo efe yeo baithuti ba sa e tsebego gomme o šomane le lenaneo ka tatelano gore baithuti ba kgone go tseba medumo yeo.

Hle lemoga:

- **Medumo yeo e lego ka plokong ye sehla** ke yeo e tšwelelago ka gare ga ATP ya Mphato 1 Kotara 2
- ATP ya Mphato wa 1 Kotara ya 2 e hlalosa gore baithuti ba swanetše go tseba medumotee e mentši ya alfabete.
- Netefatša gore baithuti ba tseba medumo ye:

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
a				
b				
l	l-a-l-a = lala	b-a-l-a = bala		
e	e-l-a = ela	b-e-l-a = bela	l-e-l-a = lela	
m	m-a-l-a = mala	l-e-m-a = lema	e-m-a = ema	
o	o-m-a = oma	l-o-m-a = loma	m-o-m-a = moma	
i	i-l-a = ila	i-l-e = ile	i-m-a = ima	
d	d-i-l-a = dila	m-a-d-i = madi	l-e-d-i-m-o = ledimo	
u	d-u-l-a = dula	b-u-l-a = bula	m-a-b-u = mabu	
p	p-u-l-a = pula	p-u-d-i = pudi	p-e-l-o = pelo	
r	r-e-r-a = rera	r-o-m-a = roma	r-e-m-a = rema	
n	n-a-m-a = nama	n-a-b-a = naba	n-e-l-a = nela	
k	k-o-b-o = kobo	k-o-b-a = koba	k-u-k-a = kuka	
j	j-e-l-a = jela	j-e-l-e = jele	j-a-s-e = jase	
t	t-a-t-e = tate	t-a-b-a = taba	t-e-m-a = tema	
f	f-e-t-a = feta	f-e-l-a = fela	f-o-f-a = fofa	
g	g-a-m-a = gama	g-o-l-a = gola	g-a-t-a = gata	
s	s-e-g-a = sega	s-o-l-a = sola	s-e-f-a = sefa	
š	š-a-l-a = šala	l-e-š-o-b-a = lešoba	l-e-š-a-k-a = lešaka	
h	h-e-m-a = hema	h-u-m-a = huma	h-u-e-t-š-a = huetša	

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
w	w-e-n-a = wena	w-e-l-a = wela	l-e-w-a = lewa	
y	y-e-n-a = yena	y-o-n-a = yona	b-o-y-a = boya	
ts	ts-o-g-a = tsoga	ts-e-l-a = tsela	ts-e-b-e = tsebe	
hl	hl-a-p-i = hlapi	hl-a-n-o = hlano	hl-a-k-a = hlaka	
lw	lw-a-l-a = lwala	lw-e-l-a = lwela	b-e-f-e-lw-a = befelwa	
tl	tl-a-l-a = tlala	tl-o-g-a = tloga	tl-o-š-a = tloša	
sw	sw-a-r-a = swara	sw-a-y-a = swaya	sw-a-b-a = swaba	
kg	kg-a-k-a = kgaka	kg-a-l-a = kgala	kg-a-r-a = kgara	
th	th-a-b-a = thaba	th-a-k-a = thaka	th-o-th-a = thotha	
oo	m-oo-k-a = mooka	m-oo-k-i = mooki	ph-oo-f-o-l-o = phoofolo	
ee	b-ee-l-a = beela	l-ee-b-a = leebe	m-ee-t-s-e = meetse	
ng	ng-a-p-a = ngapa	ng-a-k-a = ngaka	ng-a-ng-a = nganga	
nt	nt-a = nta	nt-o-m-a = ntoma	nt-e-p-a = ntepa	
mp	mp-a = mpa	mp-a-tl-a = mpatla	mp-a-l-e-l-a = mpalela	
ph	ph-o-k-a = phoka	ph-u-l-a = phula	ph-u-m-u-l-a = phumula	
ny	ny-a-k-a = nyaka	ny-a-l-a = nyala	l-e-ny-a-l-o = lenyalo	
mm	mm-a-l-a = mmala	mm-u-š-o = mmušo	mm-o-l-e-d-i = mmoledi	
nn	nn-a = nna	m-o-nn-a = monna	nn-a-k-o = nnako	
aa	m-aa-k-a = maaka	m-aa-n-o = maano	b-aa-g-i = baagi	
nw	e-nw-a = enwa	nw-e-g-a = nwega	nw-e-š-a = nweša	
šw	šw-a-b-a = šwaba	šw-a-b-i-l-e = šwabile	šw-e-u = šweu	
kh	kh-u-t-a = khuta	kh-u-p-a = khupa	m-o-kh-u-kh-u = mokhukhu	
ii	d-ii-l-a = diila	t-ii-š-a = tiiša	b-o-d-ii-d-i = bodiidi	
ll	m-o-ll-o = mollo	s-e-ll-o = sello	b-o-f-o-ll-a = bofolla	
kw	kw-e-l-e = kwele	kw-a-t-a = kwata	l-e-kw-a-t-a = lekwata	
hw	hw-i-l-e = hwile	hw-i-b-i-d-u = hwibidu	hw-i-b-i-l-a = hwibila	
tš	tš-e-a-n-g = tšeang	tš-o-l-a-n-g = tšolang	l-e-tš-a-n-g = letšang	
rw	m-o-rw-a = morwa	rw-a-l-a-n-g = rwalang	rw-e-š-a = rweša	
fš	fš-e-g-a = fšega	l-e-fš-e-g-a = lefšega	fš-e-g-i-š-a = fšegiša	
gw	gw-a-b-a = gwaba	s-e-gw-a-gw-a = segwagwa	m-o-gw-a-p-a = mogwapa	
bj	bj-a-l-a = bjala	bj-o-k-o = bjoko	bj-e-tš-e = bjetše	
fs	l-e-fs-ie-l-o = lefsielo	m-a-fs-ie-l-o = mafsielo	l-e-fs-i-k-a = lefsika	
my	my-e-my-e-l-a = myemyela	my-e-my-e-tš-e = myemyetše	my-e-my-e-l-o = myemyelo	

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
tw	b-e-tw-a = betwa	g-a-tw-a = gatwa	r-e-tw-a = retwa	
tlw	tlw-a-e-l-a = tlwaela	tlw-a-e-tš-e = tlwaetše	o-tlw-a = otlwa	
tsw	tsw-a-k-a = tswaka	tsw-a-l-a = tswala	tsw-i-n-y-a = tswinya	
tsh	tsh-e-l-a = tshela	tsh-e-l-e = tshele	tsh-e-tš-e = tshetše	
psh	psh-i-o = pshio	d-i-psh-i-o = dipshio	i-psh-i-n-a = ipshina	
thw	thw-a-l-a = thwala	thw-e-tš-e = thwetše	thw-a-thw-a-š-a = thwathwaša	
ngw	ngw-a-l-a = ngwala	ngw-a-n-a = ngwana	l-e-ngw-a-l-o = lengwalo	
kgw	kgw-a-r-a = kgwara	kgw-a-th-a = kgwatha	l-e-kgw-a-r-a = lekgwara	
hlw	hlw-a-e-l-a = hlwaela	m-o-hlw-a = mohlwa	hlw-e-k-i-š-a = hlwekiša	
nkw	nkw-e = nkwe	nkw-e-l-e = nkwele	nkw-e-š-a = nkweša	
ntl	ntl-o = ntlo	ntl-a-b-a = ntlaba	ntl-i-š-a = ntliša	
nts	nts-e-b-a = ntseba	nts-e-b-i-š-a = ntsebiša	nts-e-b-i-l-e = ntsebile	
ntš	ntš-e-a = ntšea	ntš-ee-l-a = ntšeela	ntš-o-l-a = ntšola	
tlh	tlh-a-b-a = tlhaba	tlh-a-k-a = tlhaka	tlh-a-k-e-n-g = tlhakeng	
khw	khw-a-e-r-e = khwaere	s-e-khw-a-m-a = sekhwama	l-e-khw-e-khw-e = lekhwekhwe	
mph	mph-a-k-a = mphaka	mph-a-t-o-n-g = mphatong	mph-a-l-a = mphala	
ntw	ntw-a = ntwala	ntw-e-l-a = ntwela	ntw-e-š-a = ntwēša	
mpš	mpš-a = mpša	d-i-mpš-a = dimpša	t-o-mpš-a = tompša	
nyw	d-ie-nyw-a = dienywa	a-nyw-a = anywa	b-e-a-k-a-nyw-a = beakanywa	
tšh	tšh-a-b-a = tšhaba	tšh-e-l-a = tšhela	tšh-e-m-o-n-g = tšhemong	
nth	nth-o-m-a = nthoma	nth-e-k-e-l-a = nthekela	nth-i-b-a = nthiba	
nkg	nkg-o = nkgo	nkg-o-m-a = nkgoma	nkg-a-m-a = nkgama	
tšw	tšw-a-f-a = tšwafa	tšw-e-l-e = tšwele	tšw-e-l-e-tš-a = tšweletša	
nthw	nthw-a-l-e-l-a = nthwalela	nthw-a-d-i-š-a = nthwadiša		
ntsw	ntsw-a-l-a = ntswala	ntsw-a-l-e-l-e-l-a = ntswalelela		
pšh	pšh-e-l-e = pšhele	pšh-e-g-a = pšhega		
nkgw	nkgw-a-th-a = nkgwatha	nkgw-e-t-e = nkgwete		
ntlh	ntlh-a-k-i-š-a = ntlhakiša	ntlh-o-r-e-n-g = ntlhoreng		
nngw	nngw-a-p-a = nngwapa	nngw-a-l-e-l-a = nngwalela		

DITUMATLHAKA			Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo		
mpsh	mpsh-a = mpsha	mpsh-i-k-e-l-a = mpshikela	
mpšh	mpšh-e = mpšhe	d-i-mpšh-e = dimpšhe	
tshw	tshw-a-r-a = tshwara	tshw-e-l-e = tshwele	
tšhw	b-o-n-tšhw-a = bontšhwa	g-a-n-tšhw-a = gantšhwa	
tlhw	tlhw-a-e-l-a = tlhwaela	m-o-tlhw-a = motlhwa	
ntlw	ntlw-a-n-a = ntlwana	ntlw-a-e-l-a = ntlwaela	
ntšh	ntšh-a = ntšha	ntšh-a-b-a = ntšhaba	
ntsh	ntsh-e-p-a = ntshepa	ntsh-o-b-a = ntshoba	
ntšw	ntšw-e-l-e = ntšwele	ntšw-e-l-e-tš-a = ntšweletša	
ntšhw	kg-a-ntšhw-a = kgantšhwa	b-o-ntšhw-a = bontšhwa	
ntshw	ntshw-a-r-a = ntshwara	ntshw-e-š-a = ntshweša	
ntlhw	ntlhw-a = ntlhwa	d-i-ntlhw-a = dintlhwa	

Foreimi ya peakanyo le selota mohlala

- Foreimi ya peakanyo le selota mohlala di latela setlwaedi le mešomo yeo e hlalositšwego peleng.

DBE ATP

- Go na le dilotamehlala tše 5 tšeo di se nago selo, tšeo o ka di šomišago go beakanya le go lota mohlala wa kakaretšo ya kharikhulamo kotareng.
- Ge e le gore o a nyaka, dira setlwaedi sa gago le mešongwana ya gago, kgonthišiša gore e sepelelana le CAPS le gore bapile le lenaneo la go ruta la ngwaga (ATP).
- Ke moka, bopa Peakanyo le Selota mohlala go lebelediša kakaretšo kharikhulamo ya Kotara ya 2.

Gopola gore, Lenaneothuto leo le beakantšwego la NECT MPHATO 1–3 Leleme la gae Sepedi le ka kgona go fegollwa mo letlakaleng la: www.nect.org.za

Tabakgolo 1:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 2:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 3:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 4:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 5:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Lenaneo la teko

Teko ya go ithuta

- Lenaneotekolo leo le latelago le akaretša bokgoni bja bohlokwa bja tšweletšo ya go bala le go ngwala bjoo baithuti ba swanetšego go bo kgona gabotsebotse mo sehlopheng sa motheo.
- Go na le mabokgoni a bohlokwa a go bala le go ngwala ao baithuti ba swanetšego go a kgona mafelelong a Mphato wa 3.
- A go na tsela ya ka pela goba ya bonolo ya go lekola 'teko ya go ithuta' goba teko yeo e tšwelago pele(ya ka mehla).
- Gore o dire se gabotse, o ka nyaka go leka dintlha tše di latelago:
  - a** Dira **puku ya go ngwala/rekhota kelo** gomme o dule o na le yona ka dinako tšohle.
  - b** Swaya puku ye bjalo ka puku ya **SEPHIRI**.
  - c** **Eba le karolo ya moithuti yo mongwe le yo mongwe** ka mo pukung ye.
  - d** O swanetše go dula **o lekola gore baithuti ba šoma bjang** ge letšatši le legare le eya gomme **o ngwale dintlha tša seo o se lemogilego sa go sepelelana le mabokgoni a**.
  - e** Bea šedi go baithuti bao e lego gore **ga ba dire tšwelopele**, o **šome le bona** gore o kgone go ba **thuša mo mo ba sokolago**.

Lenaneotekolo: Sehlopha sa Motheo, Leleme la gae

TŠHOMO PHETIŠI	✓
O latela melao le maikemišetšo a ka phapošing	
O laola maikutlo a gagwe	
O šoma ka bo yena	
O kgona go šoma gabotse le sehlopha	
O kgona go tsepelela le go feleletša mešomo ka nako yeo e lakanetšego	
O a gopola le go tswalanya thuto yeo a rutilwego kgale le thuto ye mpsha	
O kgona hlama le go tshwara ditswalano tše diswa gabotse	
O kgona go kgotlelela dithlotlo – ga a hwe matwa	
GO THEELETŠA LE GO BOLELA	✓
E tllhabolla le go šomiša tlotlontšu ya bothata	
O latela ditšhupetšo	
O botšiša dipotšišo	
O araba dipotšišo gabotse, a šomiša mafoko a bothata ka go oketšega.	
O šomiša mabokgoni a go bolela le dipoledišano gabotse	
TEMOGO YA MEDUMO & DITUMATLHAKA	✓
O kgaogantšha mantšu ka medumo ka molomo	
O kopantšha medumo ka molomo go bopa mantšu	
O lemoga le go bala medumo ka moka yeo a e rutilwego (O ithuta dikgokaganyo tša ditlhaka le medumo)	
O kopantšha le go kgaogantšha mantšu ao a ngwadilwego ka medumo yeo a e rutilwego	

GO BALA	✓
Ka mehla o leka go bileletša medumo (bitša medumo) ya mantšu a šomiša tsebo ya ditlhaka le medumo	
O bala dingwalwa tša matlakalatšhomo gabotse le ka thelelo yeo.	
KWEŠIŠO	✓
<i>Mo sehlopheng sa motheo, mabokgoni a a swanetše go agiwa ka nako ya Go bala mmogo/go bala ka go abelana – Ka nako yeo morutiši a balelago dingwalwa tša bothata godimo.</i>	
O laetša kgahlego le go nyaka go tseba ka kanegelo yeo e balwago	
O araba dipotšišo tše bonolo gabotse	
O laetša go gopodišiša le go latelanya diriragalo ge a araba dipotšišo tša 'ke ka lebaka la eng'.	
O kgona go akeretša ditiragalo tša bohlokwa tša kanegelo yeo e baletšwego godimo.	
O hlatholla lebaka goba molaetša wa kanegelo yeo e badilwego	
O kgona go gopola le go tswalanya ditiragalo tša dikanego tše di fetilego le kanegelo e mpsha	
MONGWALO	✓
O swara phensele le didirišwa tša go ngwala gabotse – a šomiša mokgwa wa go kgwahliša ka menwana ye meraro gabotse	
O kgona go hlama ditlhaka ao a rutilwego gabotse ebile a bonagala gabotse	
O ngwala ka lebelo leo le lekanego – O kgona go fetša mošomo ka nako yeo e abilwego	
GO NGWALA	✓
O šomiša go ngwala go tšweletša dikgopolo tša gagwe (Ga a kopise)	
O ngwala ka noši (O šomiša maano a go ngwala go feleletša mešomo ya go ngwala yeo a e filwego)	
O šomiša tsebo ya kwano ya ditlhaka le medumo go ngwala mantšu (mopeleto wa boihlamelo)	
O balela thaka tša gagwe sengwalwa sa gagwe	

Teko ya thuto

- O ka kgetha go itirela **Teko Ya Semolao** go ya ka tlhahlo yeo e filwego go Karolo ya 4 yeo e rulagantšwego ya **SEPHOLEKE(CAPS)**.
- Ntle ga moo, go na le mohlala wa **Teko ya semolao ya Kotara ya 2** ka tlase. O ka šomiša teko ye ya semolao ka mokgwa woo e lego ka gona goba o ka e fetola gore e swanelane le phapoši ya gago.
- Go na le 'Karata ya meputso' yeo o ka tsenyago meputso ya baithuti ya karolo enngwe le enngwe.

Go Šomiša Diruburiki

- Diruburiki tše di latelago le di na le magato a mane a hlathollo.
- Di laetša le hlahlo ya tekanyetšo legatong le lengwe le le lengwe.
- Go tlaleletša se, moputso o abetšwe tlhathollo yenngwe le yenngwe. Se se laeditšwe ka mašakaneng kgauswi le hlathollo
- O ka šomiša se go leka baithuti ka mekgwa ye e fapanego, go ya ka kgetho ya sediko goba profense.Mohlala:
  - a O ka kgetha go dira tekanyetšo ya mošomo wa teko.
  - b goba, o ka kgetha go šomiša meputso ya moithuti yo mongwe le yo mongwe.

Mohlala:

- a** Morutiši wa Peter o beile sefapano go bokgoni hlahlong e itšego.
- b** O bona difapano di wela LEGATONG LA BOBEDI ka bontši/TEKANYETŠO YA 3–4. O na le LEGATO LA 1 le tee. Kemoka o tšea sephetho sa go mo fa **Tekanyetšo ya 3**.
- c** Ke moka o šoma meputso ya gagwe go ya ka meputso ya thlatho ye nngwe le yengwe. O hwetša meputso e 5 godimo ga ye 14 ge a e arola ka 2 o hwetša 2.5. O e batametša go **Tekanyetšo ya 3**.

RUBRIKI	LEGATO 1 TEKANYETŠO 1–2	LEGATO 2 TEKANYETŠO 3–4	LEGATO 3 TEKANYETŠO 5–6	LEGATO 4 TEKANYETŠO 7
SELEKANYO 1	Moithuti o hlalosa dikarolwana tša kanegelo ka tatelano yeo e sa nepagalago(1)	Moithuti o hlalosa dikarolwana tša kanegelo ka tatelano ya maleba. Eupša o akaretša dintlha tše nnyane goba tše ntši. (2) ✗	Moithuti o hlalosa karolo e kgolo ya kanegelo ka tatelano ya maleba. . Eupša o akaretša dintlha tše nnyane goba tše ntši(3)	Moithuti o hlalosa kanegelo ka tatelano ya maleba le dintlha tšeo di lekanego go dira gore kanegelo e kwagale. (4–5)
SELEKANYO 2	Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša mantšu goba mafokwana (1)	Moithuti o a ema ka nako yengwe, a šia ebile a bušeletša mantšu goba mafokwana. (2) ✗	Moithuti o anega kanegelo ka thelelo, o fela a ema, a Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša mantšu goba mafokwana. (3)	Moithuti o anega kanegelo ka thelelo le ka boitshepo, ntle go ema, go šia goba go bušeletša mantšu goba mafokwana. (4–5)
SELEKANYO 3	A go na phapano go hlabošo goba segalo, moithuti ga a kwagale. (1) ✗	Moithuti o fela a fapantšha segalo ebile a hlaboša lentšu eupša se ga se nepagale ka mabaka ka moka. (2)	Moithuti o fapantšha segalo le hlabošo ya lentšu ge a bala ka go amega (3)	Moithuti o fapantšha segalo le hlabošo ya lentšu ge a bala ka kamego e kgolo (4)

Phetolelo

- Fetolela moputso wa godimo ga 14 go tekanyetšo ya 1–7 ka go arola ka 2.

Re tshepa gore o tla humana tlhahlo ye e na le mohola

- Go bohlokwa gore o lemoge gore mešomo ye ya diteko ke ditšhitšhinyo fela le mekgwa ya dipalelo ke ditšhitšhinyo fela.*
- Hle lebelela dinyakwa tša teko tša sediko le tša profense.*

Teko ya thuto: Karata ya meputso							
Maina a barutwana	Go Theeletša le go Bolela	Ditumatlhaka	Go bala le Tekatthaloganyo	Mongwalo	Go Ngwala	Palomoka	
Nomoro ya Mošomo wa Teko	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	
1	O theeletša dikanelelo gomme a lemoga tabakgolo	O lemoga tswalano ya maledere a mangwe(ditumanoši le ditumamoggo)	O balela godimo go tšwa pukung ya gagwe ya legato la gagwe	O phopholetša ka kanelelo a šomiša diswantšho O ahlahla kanelelo gomme a lemoga baangwathwadi le tabakgolo	O ngwala ditlhaka tše dinyane gabotse	O thala seswantšho go fetiša molaetša. O ngwala mantšu a šomiša medumo yeo a ithutilego yona. O abelana ka dikgopolo tša kanelelo ya phapoši	
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							

Mphato 1 Kotara 2: Mohlala wa mošomo wa teko ya semmušo

2.1: GO THEELETŠA LE GO BOLELA	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O theeletša kanegelo gomme a lemoga tabakgolo
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Dira se mo kotareng ka nako ya go bala ka go abelana. Morago ga thuto yenngwe le yenngwe yeo o badilego kanegelo, kgetha baithuti ba mmalwa gomme o dire teko(eupša o seke wa ba botša se)
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Kgopela yo mongwe le yo mongwe wa baithuti bao o ba kgethilego gore ba arabe tše pedi tša dipotšišo tše: <ol style="list-style-type: none"> O nagana gore tabakgolo ya kanegelo ke eng? O ithutile eng kanegelong Ge o ka swanela ke go anegela mogwera gore kanegelo e mabapi le eng ka mafoko a mabedi o be o ka reng? Dira teko ya baithuti o šomiša ruburiki ya ka mo fase:

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
O LEMOGA TABAKGOLO/ KGWEKGWE KANEGELONG	Moithuti o šitwa ke go gopola dintlha tša kanegelo ka fao ga a kgone go lemoga tabakgolo/ kgwekgwe ya kanegelo. (1)	Moithuti o kgone go hlaloša kanegelo eupša ga a kgone go ntšha tabakgolo. kgwekgwe ya kanegelo.(2)	Moithuti o lemoga tabakgolo/ kgwekgwe eupša o oketša dintlha tše ntši goba o tlogela dintlha tša bohlokwa.(3)	Moithuti o lemoga tabakgolo/ kgwekgwe ya kanegelo gabotse. (4)
THELELO	Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša lentšu goba sekafoko. (0)	Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša lentšu goba sekafoko. (1)	Moithuti o hlalosa kanegelo ka thelelo eupša o fela a ema, a šia goba a bušeletša lentšu goba sekafoko. (2)	Moithuti o hlalosa kanegelo ka thelelo le ka boitshepo,ntle le go ema, go šia goba go bušeletša lentšu goba sekafoko. (3)

2.2: DITUMATLHAKA	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> • Lemoga tswalano ya maletere a mangwe (ditumanoši le ditumammogo)
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> • Dira se ka beke ya 8, ka nako ya Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> • Efa baithuti mošomo wa go bala ka bobedi goba mošomo wa dituma tlhaka. • Go na le gore o bitše dihlopha bokaone o bitše moithuti o tee go tla tafoleng ya gago • Swara letlakala leo le sa ngwalelwago le phensele gore moithuti a tlea di šomiše • Bitša medumotee e 4 yeo o e rutilego kotareng ya 2 gomme o kgopele moithuti gore a e ngwale fase. • Sa go latela swara letlakala leo le nago le medumotee ka moka ga yona, yeo ba ithutilego yona kotareng ya 2. • Šupa e 4 ya medumo yeo gomme o kgopele moithuti gore a e bale. • Šomiša ruburiki ya ka mo fase go dira teko ya baithuti.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
TEMOGO YA MEDUMO YA GO THEELETŠWA	Moithuti o ngwala medumo e 0 goba 1 ya medumo e 4 gabotse (1-2)	Moithuti o ngwala medumo e 2 ya medumo e 4 gabotse. (3-4)	Moithuti o ngwala medumo e 3 ya medumo e 4 gabotse. (5-6)	Moithuti o ngwala medumo e 4 ya medumo e 4 gabotse. (7)
TEMOGO YA MEDUMO YA GO NGWALWA	Moithuti o lemoga 0 goba modumo o 1 (1-2)	Moithuti o lemoga medumo e 2 (3-4)	Moithuti o lemoga medumo e 3 gabotse(5-6)	Moithuti o lemoga medumo ka moka e 4 gabotse (7)

2.3: GO BALA	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O balela godimo go tšwa pukung ya legato leo le mo lekanego. O šomiša mantšupono, ditumatlhaka, bokgoni bja go kwešiša popego le pileletšo ya medumo.
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Se se ka dirwa neng kapa neng go tloga go Beke 6 go ya go Beke 7 Dira se ka nako ya Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, bitša baithuti ka o tee ka o tee gore batle ba go balele. Thoma ka go kgopela baithuti gore bala lenaneo la medumo le mantšu a go šomiša ditumammogo tswakwa tšeo ba swanetšego go di tseba, mohlala: ts-, tl-, th- Sa go latela kgopela moithuti gore a bale sengwalwa sa legato leo le lekanetšego. Netefatša gore sengwalwa se na le mantšu a go bileletšega. Leka moithuti o šomiša rubriki ya ka mo fase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
THELELO	Moithuti o bala ka go šia, o a ema ge a fihla go mantšu ao a sa a tsebego goba o fofa mantšu ao a sa a tsebego, o bušeletša mantšu goba mafokwana. (1-2)	Moithuti o bala a fela a ema goba go šia. Moithuti go ba le moo a palelwago ke go feta. (3-4)	Moithuti o a bala eupša o fela a ema mola le mola a kgaola thelelo. Moithuti o fela a palelwa ke mantšu a itšego goba popego ya lefoko. (5-6)	Moithuti o bala ka thelelo a fela a ema. Moithuti o kgona go iphošolla ge a bala mantšu a bothata goba lefoko la popego e thata.7
BOKGONI BJA GO BILELETŠA MEDUMO	Moithuti o hloka thekgo e kgolo ya tumatlhaka go tšwa go morutiši gore a kgone go bala mantšu ao a sa a tsebego. Moithuti o palelwa ke go kgaogantšha mantšu ka dinoko goba medumo. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mmalwa a go tšwelela kgafetšakgafetša. (1-2)	Moithuti o leka go šomiša tumatlhaka go bala mantšu ao a sa a tsebego eupša o hloka thekgo ya morutiši. Moithuti o kgona go kgaogantšha mantšu ka dinoko le medumo ka thušo ya morutiši. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mangwe a go tšwelela kgafetšakgafetša. (3-4)	Moithuti o šomiša tumatlhaka le dinoko go bitša medumo ya mantšu ao a sa a tsebego, eupša o fela a hloka thušo ya go kopantšha medumo go bopa mantšu. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mantši a go tšwelela kgafetšakgafetša. (5-6)	Moithuti o šomiša tumatlhaka le dinoko go bitša medumo ya mantšu ao a sa a tsebego, ebile o kgona go kopantšha medumo go bopa mantšu. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a rutilwego ka moka a go tšwelela kgafetšakgafetša. (7)

2.4: TEKATLHALOGANYO	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> • O dira kakanyo ya kanegelo a šomiša diswantšho • O ahlaahla kanegelo gomme o lemoga baanegwathwadi le tabakgolo/kgwekgwe.
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> • Se se ka diragala nako engwe le engwe go tloga ka Beke ya 4 go iša go Beke ya 6 • Dira se ge baithuti ba iketlile ba dira mošomo wa go ngwala.
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> • Šomiša kanegelo ya Go Bala ka Go Abelana ya beke ya go feta. • Dudiša baithuti fase gore ba feleletše mošomo. • Ke moka, biletša moithuti o mongwe le o mongwe tafoleng ya gago go dira diteko. • Botšiša moithuti yo mongwe le yo mongwe dipotšišo tše latelago: <ul style="list-style-type: none"> Baanegwathwadi <ol style="list-style-type: none"> 1 Baanegwathwadi ke bomang ka kanegelong? 2 Maina a bona ke bomang? Tabakgolo/kgwekgwe <ol style="list-style-type: none"> 1 Ge o be o swanetše o anegele mogwera kanegelo ke lefoko le tee goba a mebedi o be o ka re eng? 2 O ithutile eng kanegelong ye? Go phopholetša <ol style="list-style-type: none"> 1 Sa go latela, laetša baithuti diswantvho tša kanegelo yeo ba sa kago ba ekwa 2 Ke moka, laela baithuti gore ba go botše gore go diragala eng kanegelong ba lebeletše diswantšho • Dira diteko o šomiša ruburiki ya ka mo fase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
BAANEGWATHWADI	Moithuti o palelwa ke go lemoga moanegwathwadi o tee ntle le thekgo.(1)	Moithuti o lemoga o tee wa baanegwathwadi ka boyena.(2)	Moithuti o lemoga baanegwathwadi ka moka eupš a ga a gopole maina a bona(3)	Moithuti o lemoga baanegwathwadi ka moka le maina a bona.(4)
TABAKGOLO/ KGWEKGWE	Moithuti o hlaloša kanegelo gape goba karolo ya kanegelo(1-2)	Moithuti o lemoga tabakgolo/ kgwekgwe eupša o oketša ditaba tše ntši tšeo di sego bohlokwa goba o tlogela tša bohlokwa morago. (3-4)	Moithuti o lemoga tabakgolo/ kgwekgwe ebile o hlaloša seo se diragalago kanegelong ka mogwa woo o kwagalago.(5-6)	Moithuti o lemoga tabakgolo/ kgwekgwe gomme o hlaloša seo a ithutilego sona ka mokgwa wo o kwagalago.(7)
GO PHOPHOLETŠA	Moithuti ga a kgone go dira phopholetšo ka sengwalwa (0)	Moithuti o dira phopholetšo ya nnete ya kanegelo (1)	Moithuti o dira phopholetšo ya nnete ya dintlha tšeo di oketšegilego ka kanegelo . (2)	Moithuti o dira phopholetšo ya nnete ya dintlha tšeo di oketšegilego,tšeo di kwagalago gabotse ebile di laetša kwešišo ka kanegelo (3)

2.5: MONGWALO	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O ngwala ditlhaka tše nnyane gabotse
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Tšea dipuku tša baithuti tša mongwalo go ya mafelelong a kotara.
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Lebelela dipuku tša baithuti o nepišitše go tšwelelo ya mongwalo o lebeletše go hlama ditlhaka, go dira dikgoba le lebelo. (Naa ba fetša mešomo ka moka ya mongwalo ka nako yeo e abilwego) Dira teko ya go ngwala ga moithuti o šomiša ruburiki yeo e latelago.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
DITEMOGO KA BOPHARA KA MONGWALO	Moithuti o na le ditlhotlo go kopolla le go ngwala lefoko ka nepo. Go na le diphošo ka hlamo ya ditlhaka, sekgoba magareng ga mantšu, le phegelelo ya bogolo le bonnyane bja ditlhaka. Moithuti o ngwala ka go nanya. (1-2)	Moithuti o kopolla le go ngwala lefoko leo le nepagetsego bontsi bja lona. Go na le diphošonyana tša hlamo ya ditlhaka, goba sekgoba magareng ga mantšu, goba le phegelelo ya bogolo le bonnyane bja ditlhaka. Moithuti o ngwala ka go nanya.(3-4)	Moithuti o hlama maletere gabotse. Sekgoba ke seo se lekanego gare ga mantšu le maletere ke a bogolo bjoo bo lekanego. Lebelo la go ngwala le bothakga bo ka kaonafatšwa. (5-6)	Moithuti o hlama maletere gabotse. Sekgoba ke seo se lekanego gare ga mantšu le maletere ke a bogolo bjoo bo lekanego. O ngwala ka bothakga le ka lebelo la maleba. (7)

2.6: GO NGWALA	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O thala seswantšho go tšweletša molaetša O ngwala mantšu a šomiša medumo yeo a ithutilego yona. O fa dikakanyo tša gagwe go kanegelo ya ka phapošing.
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Dira mošomo wo wa go ngwala ka beke ya 7 goba 8.
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Dira thuto yeo a nyakago gore baithuti ba thale seswantšho go tšweletša molaetša wa bona Esego seo ba se kopisitšego go morutiši. Mohl: e ka ba seo ba ratago go se dira. Ke moka laela baithuti gore ba kopolle foreimi e kopana ya go ngwala letlapeng le gore ba tlatše foreimi yeo ba šomiša mantšu a bona, mohl: Ke rata go _____. Ke lebaka la gore... Tšea dipuku tša baithuti mafelelong a tikologo ya go ngwala Dira diteko o šomiša ruburiki ya kamo fase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
SESWANTŠHO: PONAGALO LE BOMMAKGONTHE	Go boima go kwešišo seswantšho. Ga se sa mmakgonthe goba o kopolotše mohlala wa morutiši . (1)	Seswantšho se a kwešišega ebile ke sa mmakgonthe, le ge e le gore se swana le mohlala (2)	Go bonolo go kwešiša seswantšho, ke sa mong ebile ke sa mmakgonthe. (3)	Go bonolo go kwešiša seswantšho, ke sa mong ebile ke sa mmakgonthe. Se laetša le bokgoni. (4)
GO NGWALA	Moithuti ga a kgone go feleletša foreimi ya go ngwala. Moithuti ga a leke go ngwala mantšu ka boyena a šomiša tsebo ya tumatlhaka. O hloka thekgo yeo e tseneletšego go tšwa go morutiši. (1-2)	Moithuti o kgona go feleletša foreimi ya go ngwala. Moithuti o leka go ngwala mantšu ka boyena a šomiša tsebo ya tumatlhaka. Eupša o sa hloka thekgo go tšwa go morutiši .(3-4)	Moithuti o kgona go feleletša foreimi ya go ngwala. Moithuti o leka go ngwala mantšu ka boyena a šomiša tsebo ya tumatlhaka. Moithuti o fela a hloka thekgo go tšwa go morutiši. (5-6)	Moithuti o feleletša foreimi ya go ngwala. Moithuti o ngwala mantšu a mantši ka boyena a šomiša tsebo ya tumatlhaka. (7)
DIKGOPOLO TŠA GO NGWALA KA GO ABELANA	Ga se gantši moithuti a e fa kakanyo ya go ngwala ka go abelana le ge a ka kgethwa. (0)	Moithuti o fela a e fa kakanyo ya go ngwala ka go abelana le ge e le gore dikakanyo tša gagwe ga se tša mmakgonthe(1)	Moithuti o abelana ka dikgopolo tša go ngwala ka go abelana gantši le ge e le gore ka nako yengwe dikgopolo tša gagwe ga se tša mmakgonthe. (2)	Moithuti o fa dikgopolo tša gagwe ka mehla tša go ngwala ka go abelana. Dikgopolo tša gagwe ke tša mmakgonthe ebile di a kgahliša. (3)

